

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA OTA-ONALAR VA MAHALLIY-HAMJAMIYAT BILAN HAMKORLIK ISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Kosimova Lobarxon Ulug'bekovna

Toshkent amaliy fanlar Universitetining

"Maktabgacha ta'lim metodikasi" kafedrası, katta o'qituvchisi.

Annotatsiya. Ushbu maqola maktabgacha ta'lim tashkilotlari, ota-onalar va mahalliy hamjamiyat o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish muhimligini o'rganadi. Bu munosabatlarni mustahkamlash erta bolalik ta'limi va bolalarning rivojlanishiga yaxlit yondashishga qanday hissa qo'shishini ta'kidlaydi. Maqolada bunday hamkorlikni rivojlantirishning amaliy usullari keltirilgan va uning ta'lim muhitiga ijobiy ta'siri muhokama qilingan.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, ota-onalarning ishtiroki, jamoatchilikni jalb qilish, erta bolalikni rivojlantirish, hamkorlik, ta'lim tashkilotlari, manfaatdor tomonlarning ishtiroki.

Zamonaviy ta'lim tizimlarida ta'lim muassasalari, ota-onalar va mahalliy jamoalar o'rtasidagi hamkorlikning roli tobora ko'proq tan olinmoqda. Bolaning kognitiv, hissiy va ijtimoiy rivojlanishining poydevori qo'yilgan maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun ota-onalar va mahalliy hamjamiyat bilan hamkorlik juda muhimdir. Samarali hamkorlik bolalarning ehtiyojlarini har tomonlama va qo'llab-quvvatlovchi tarzda qondirishni ta'minlash orqali erta bolalik ta'limi sifatini sezilarli darajada oshirishi mumkin.

Shaxs va jamiyat munosabatlari, ma'naviyat va ahloqiy tarbiya masalalari, shaxsni shakllantirishda ijtimoiy munosabatlarning o'rnini Sharq mutafakkirlari Abu Rayhon Beruniy, Abu Nasr Forobiy, Abu Ali ibn Sino, Alisher Navoiy, Husayn Voiz Koshifiy, Jaloliddin Davoniy, Jaloliddin Rumiy, Yusuf Xos Xojib Abdulla Avloniylarning pedagogik g'oyalari va qarashlarida o'z aksini topgan. P.Yusupova, F.R.Qodirova, R.M.Qodirova, D.Abdurahimova, X.B.Tulenova, D.R.Babayeva, G.X.Jumasheva, X.I.Kasimova, M.SH.Rasulova, M.A.Solihova, K.S.Shodiyeva, SH.A.Sodiqova SH.Shodmonova, O.U. Hasanboyeva va boshqalar tomonidan maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyatining mazmuni, maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy, jismoniy va psixologik jihatdan tarbiyalash, ularda muomala madaniyati va nutq ko'nikmalarini hosil qilish, bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash muammolari tahlil etilgan. Bu sohada psixolog olimlardan G'.B.Shoumarov, Ye.A.Morshinina, E.G'oziev, V.M.Karimova, M.G.Davletshin,

N.A.Sog'inov, S.A.Oxunjonova, A.Shojalilov va boshqlar ham o'z atdqiqotlarida oilada farzand tarbiyasi masalalriga alohida e'tibor bergalar.

Zamonaviy maktabgacha pedagogikada rus olimlari MTT oila bilan ishlashning turli jihatlarini ko'rsatgan. G.F. Biktagirova, E.I. Murtazinalar, L.N.Tolstoy, V.A.Suxomlinskiy, P.F. Vinogradova, I.A. Danilina, L.V. Zagik, O.L. Zvereva, V.M. Ivanova, V.K. Kotirlo, T.V. Krotovoy, T.A. Kulikova, T.A. Markova, O.V. Ogorodnova, M.M. Ramazanova, Z.I. Teplova i dr. Vetnam olimlari Lyuong Txi Bin, Nguen Xong Txuan, Nguen An Tuet, Nguen Txi Oan, Fan Ngok An, Chan Txi Go Oan va boshqalar oila hamda MTT hamkorligi borasida o'z qarashlarini

Ta'limning dastlabki yillari umrbod ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirish uchun juda muhimdir va shuning uchun ham ota-onalarning, ham keng jamoatchilikning ta'lim jarayonlariga jalb qilinishini oshirib bo'lmaydi. Ushbu maqola ushbu hamkorlikni mustahkamlash muhimligini o'rganish va ularni maktabgacha ta'lim muassasalarida takomillashtirish strategiyasini taqdim etishga qaratilgan.

Bundan tashqari, maktabgacha ta'lim muassasalari, ota-onalar va mahalliy jamoalar o'rtasidagi muvaffaqiyatli hamkorlik bo'yicha amaliy tadqiqotlar eng yaxshi amaliyotlarning amaliy namunalarini taqdim etish uchun ko'rib chiqildi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari, ota-onalar va mahalliy hamjamiyat o'rtasidagi hamkorlikni takomillashtirish bolalarning o'sishi uchun yaxlit va qo'llab-quvvatlovchi muhitni ta'minlash uchun juda muhimdir. Bu hamkorlikni mustahkamlashga yordam beradigan ba'zi strategiyalar:

Aniq Aloqa Kanallarini O'rnatish

- Muntazam uchrashuvlar: bolalarning taraqqiyoti, muammolari va bo'lajak tadbirlarni muhokama qilish uchun ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasida davriy uchrashuvlar o'tkazing. Ular turli xil jadvallarni joylashtirish uchun shaxsan yoki virtual bo'lishi mumkin.

- Axborot byulletenlari va byulletenlari: ota-onalarga elektron pochta yoki bosma axborot byulletenlari, jumladan, bo'lajak tadbirlar, bolalarni rivojlantirish bo'yicha maslahatlar va haftalik tadbirlarning diqqatga sazovor joylari orqali muntazam yangilanishlarni yuboring.

- Ota-ona-o'qituvchi platformalari: o'qituvchilar va ota-onalar har kuni muloqot qilishlari, fotosuratlar almashishlari va bolaning taraqqiyoti haqida yangilashlari mumkin bo'lgan ClassDojo yoki Remind kabi ilovalar yoki platformalardan foydalaning.

Ikkala ilova ham o'quv jarayonini boshqarishni soddalashtiradi va barcha taraflarning birgalikdagi ishlashiga yordam beradi. Agar siz ushbu tizimlardan birini ko'rib chiqayotgan bo'lsangiz, sinf ehtiyojlariga mos keladiganini tanlashingiz mumkin.

Ota-onalarni qaror qabul qilishga jalb qilish

- Ota-ona qo'mitalari: tadbirlarni tashkil etish, ta'lim maqsadlarini belgilash yoki o'quv dasturlarini o'zgartirishni muhokama qilish uchun qaror qabul qilish jarayonida ishtirok etish uchun ota-ona qo'mitalarini tuzing.

- So'rovnomalar va mulohazalar: ota-onalarni maktab faoliyati, ta'lim dasturlari va farzandining tajribasi haqida fikr-mulohazalarini muntazam tekshirib turing. Xizmatlarni yaxshilash va jamiyat ehtiyojlariga moslashish uchun ushbu fikr-mulohazalardan foydalaning.

Mehmondo'st va inklyuziv muhit yarating

- Ota-onalarni jalb qilish faoliyati: ota-onalar ishtirok etishi mumkin bo'lgan tadbirlarni tashkil qiling, masalan, o'qish seanslari, ota-ona-bola seminarlari yoki sinf ko'ngillilari imkoniyatlari. Bu tegishlilik hissini uyg'otadi.

- Madaniy va ijtimoiy inklyuzivlik: jamiyatdagi oilalarning madaniy xilma-xilligini tan oling va voqealar va muloqotlarning barcha kelib chiqishi borligini ta'minlang.

Jamiyatga Asoslangan O'quv Faoliyatini Tashkil Etish

- Dala sayohatlari: mahalliy muzeylar, bog'lar yoki fermer xo'jaliklariga ta'lim sayohatlarini rejalashtirish, ota-onalarni chaperones sifatida ishtirok etishga taklif qilish, bu esa kengroq jamiyat sharoitida bog'lanish va o'rganish imkonini beradi.

- Mehmon ma'ruzachilar yoki seminarlar: o't o'chiruvchilar, shifokorlar yoki rassomlar kabi mahalliy hamjamiyat a'zolarini bolalar bilan o'z ishlari haqida suhbatlashishga taklif qiling. Ushbu tadbirlarni tashkil etishda ota-onalar ham ishtirok etishlari mumkin.

Ko'ngilli Imkoniyatlarni Rag'batlantirish

- Sinfda yordam: ota-onalar uchun sinfda ko'ngilli bo'lish, tadbirlarda yordam berish, resurslarni tashkil qilish yoki muayyan fanlar bo'yicha tajriba o'tkazish imkoniyatlarini taklif eting.

- Tadbirlarni tashkil etish: ota-onalarni jamoat ruhini mustahkamlaydigan mablag ' yig'ish, bayramlar yoki ta'lim yarmarkalari kabi maktab tadbirlarini tashkil etishga undash.

Ota-ona ta'limini qo'llab-quvvatlash va kuchaytirish

- Ota-onalar uchun seminarlar: ota-onalarga bolaning rivojlanishi, ijobiy intizom strategiyalari va uyda o'qishni qanday qo'llab-quvvatlash haqida ma'lumot olishga yordam beradigan seminarlar taqdim eting.

- Axborot almashish: ota-onalar uyda foydalanishi mumkin bo'lgan bolalarning ovqatlanishi, ruhiy salomatligi va rivojlanish bosqichlari kabi mavzular bo'yicha risolalar yoki raqamli kontent kabi manbalarni taqdim eting.

Mahalliy Hamkorlikni Rivojlantirish

- Mahalliy korxonalar va tashkilotlar bilan hamkorlik qilish: mahalliy korxonalar yoki tashkilotlar bilan hamkorlik qilish, resurslarni jalb qilish, tadbirlarni o'tkazish yoki o'quv materiallarini taqdim etish.

- Xizmat ko'rsatuvlari: oilaviy maslahat yoki sog'liqni saqlash provayderlari kabi jamoat xizmatlari bilan aloqalarni o'rnatish va kerak bo'lganda ota-onalarga tavsiyanomalarni taklif qilish.

Masofadan jalb qilish uchun Leverage texnologiyasi

- Virtual ota-onalar konferentsiyalari: ish yoki boshqa majburiyatlar tufayli yig'ilishlarga shaxsan qatnasha olmaydigan ota-onalar uchun videoqo'ng'iroqlardan foydalanish.

- Ota-onalar ta'limi uchun onlayn platformalar: ota-onalar uchun erta bolalik ta'limi mavzularida onlayn kurslar yoki vebinarlarni taklif qilish, ularga farzandining uydin rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga yordam berish.

Hamkorlik va inklyuzivlik muhitini yaratish orqali maktabgacha ta'lim tashkilotlari ota-onalar va mahalliy hamjamiyat bilan munosabatlarini sezilarli darajada yaxshilashlari mumkin, bu esa bolalar ta'limi va farovonligi uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Topilmalar shuni ko'rsatadiki, hamkorlikka intilish kuchli bo'lsa-da, vaqt cheklavlari, xabardorlikning etishmasligi va infratuzilmaning etarli emasligi kabi to'siqlar ushbu hamkorlikning to'liq imkoniyatlariga to'sqinlik qiladi. Bundan tashqari, tadqiqot shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim muassasalari ota-onalar va jamiyat a'zolari uchun farzandining ta'lim safarida faol ishtirok etishlari uchun tuzilgan imkoniyatlarni yaratishi kerak.

Belgilangan asosiy muammolardan biri bu barcha manfaatdor tomonlar o'rtasida aniq aloqa kanallarining etishmasligi. Maktablar ota-onalar va jamiyat a'zolarini xabardor qiladigan va jalb qiladigan aloqa strategiyalariga sarmoya kiritishlari kerak. Bundan tashqari, ota-onalarning band jadvallari va maktab tadbirlarida ishtirok etishlari uchun mavjud imkoniyatlar o'rtasidagi farqni bartaraf etishga ehtiyoj bor.

Yana bir qiyinchilik-bu turli jamoalarning turli darajadagi ishtiroki. Ba'zi mahalliy jamoalar ko'proq resurslarga va faolroq ishtirok etishlari mumkin, boshqalari esa maktablar bilan ishlash qobiliyatiga ta'sir qiladigan ijtimoiy yoki iqtisodiy muammolar bilan kurashadilar. Ushbu farqlarni bartaraf etish uchun jamoatchilik hamkorligiga moslashtirilgan yondashuvlar zarur bo'lishi mumkin.

Xulosa

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim tashkilotlari, ota-onalar va mahalliy hamjamiyat o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash yosh bolalarning yaxlit rivojlanishi uchun juda muhimdir. Ushbu hamkorlikni yaxshilash uchun quyidagi takliflar taklif etiladi:

Muloqotni kuchaytirish: maktablar ota-onalar va jamiyat a'zolari bilan muntazam axborot byulletenlari, raqamli platformalar va jamoat uchrashuvlari kabi aniq aloqa kanallarini o'rnatishi kerak.

Moslashuvchan ishtirok etish imkoniyatlari: ota-onalarning band bo'lgan hayotini tan olgan holda, maktablar ularga kechki seminarlar yoki virtual uchrashuvlar kabi moslashuvchan usullarni taklif qilishlari kerak.

Jamiyat hamkorligi: maktablar resurslar, murabbiylik yoki maxsus dasturlar orqali bolalar ta'limiga hissa qo'sha oladigan mahalliy korxonalar, madaniy tashkilotlar va mutaxassislarni faol ravishda izlashlari kerak.

Malaka oshirish: Maktabgacha tarbiyachilar ota-onalar va jamoalarni jalb qilishning samarali strategiyalari, shuningdek, barcha oilalar uchun inklyuziv muhit yaratish bo'yicha doimiy treninglardan o'tishlari kerak.

Moslashtirilgan yondashuvlar: maktablar o'z jamoalarining turli ehtiyojlarini tan olishlari va mahalliy kontekst asosida ishtirok etishni rag'batlantirish uchun moslashtirilgan yondashuvlarni ishlab chiqishlari kerak.

Ushbu strategiyalarni amalga oshirish orqali maktabgacha ta'lim tashkilotlari ota-onalar va mahalliy hamjamiyat ishtirokidagi qo'llab-quvvatlovchi tarmoqni rivojlantirishi mumkin, natijada bolalarning rivojlanishi va ta'lim muvaffaqiyatiga foyda keltiradi.

Adabiyotlar.

1. □Maktabgacha ta'lim va tarbiya to□g□risida□gi 2019 yil 17 dekabrda qabul kilingan 595-sonli O□RQ. 2.
2. O□zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo□yiladigan davlat talablari. □ Toshkent 2018.
3. Grosheva I., Yevstafeva L., Maxmudova D., Nabixanova Sh., Pak S., Djanpeisova G., Isxakova M. □Ilk qadam□ Davlat o□quv dasturi maktabgacha ta'lim muassasalari uchun. 2018 y.
4. Say Ye.F., Grosheva I.V., Nazarova V.A., Ismailova M.A.. Posobie dlya trenerov □Vnedrenie gosudarstvennoy uchebnoy programmy “Ilk qadam” dlya doshkolnykh obrazovatelnykh uchrejdeniy i gosudarstvennykh trebovaniy k razvitiyu detey rannego i doshkolnogo vozrasta Respubliki Uzbekistan”. – Tashkent, 2019 g.
5. F.R. Valiyeva To Develop Professional Training of Professional Education Specialists by Ensuring //International Journal of Trend in Scientific Research and Development (IJTSRD) Special Issue on International Research Development and Scientific Excellence in Academic Life Available Online: www.ijtsrd.com e-ISSN: 2456 □ 6470 2021/